

N:o 13.

Ank. till Riksd. kansli den 11 maj 1898, kl. 1 e. m.

Första Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 7, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och förslag angående ändrade föreskrifter till förekommande och hämmande af smittosamma husdjurssjukdomar.

I tvenne inom Andra Kammarerna väckta motioner föreslås, dels af herr *K. E. Holmgren* i Hillebola,

»det Riksdagen ville besluta att i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes efter vederbörandes hörande vidtagna ändringar i de föreskrifter, som äro gifna angående hvad iakttagas bör till förekommande af smittosamma husdjurssjukdomars införande i riket, så att dessa föreskrifter må medföra ökad trygghet»,

och dels af herrar *A. J. Ericson* i Ransta och *L. P. Malmin*,

»att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t, efter verkställd utredning af frågan, låta utarbета och till Riksdagen inkomma med förslag till ändrade föreskrifter till förekommande och hämmande af smittosamma husdjurssjukdomar i syfte att vinna ökad trygghet mot sådana sjukdomars uppkomst och utbredning, dels genom skärpta bestämmelser angående införsel af husdjur till riket under vissa förhållanden, äfvensom i fråga om statsmyndigheternas skyldighet att vid utbrott af sådana sjukdomar ingripa, dels ock derigenom, att den enskilde, mera än hittills varit fallet, hålles skadeslös för de förluster, han vid sådana sjukdomars utbrott till följd af ifrågakommande åtgärder måste vidkännas.

Såsom stöd för berörda hemställan anföra motionärerna följande:

Bih. till Riksd. Prot. 1898. 8 Saml. 2 Afd. 1 Band. 11 Häft. (N:o 13.) 1

Herr Holmgren yttrar sålunda:

»Kongl. Maj:ts nådiga kungörelser af den 1 maj 1885, den 13 oktober 1886 och den 18 maj 1894 innehålla föreskrifter angående hvad iakttagas bör till förekommande af smittosamma husdjurssjukdomars införande i riket.

Bland de bestämmelser, som äro gifna i dessa kungörelser, må nämnas, att i § 2 mom. 2 af kungörelsen den 13 oktober 1886 stadgas, med afseende på införsel af djur från de länder, hvilka förklarats smittade af kreatursjukdomar, att dessa skola fortfarande såsom smittade anses, intill dess de af kommerskollegium förklarats fria. Kungörelse härom skall af kollegiet utfärdas, i fråga om boskapspest, när ett år, i fråga om elakartad lungsjuka, rots eller springorm eller vattuskräck, när sex månader, och i fråga om annan sjukdom, deribland smittosam mul- och klöfsjuka, med undantag af mjeltbrand, när två månader förflutit från det, enligt vederbörandes anmälan, sjukdomen i orten fullständigt upphört.

Uti § 8 af kungörelsen den 18 maj 1894 stadgas förbud mot införsel af idislande djur såväl sjö- som landväg från främmande land, som förklarats smittadt af boskapspest, äfvensom förbud mot införsel af hundar från främmande land, som förklarats smittadt af vattuskräck, men något förbud mot import från främmande land, som förklarats smittadt af mul- och klöfsjuka, har jag icke funnit.

I § 9 af samma kungörelse medgifves införsel endast sjövägen för djur från främmande land, som förklarats smittadt af vissa uppräknade sjukdomar, dock under iakttagande af i paragrafen gifna föreskrifter, deribland om djurens införande i karantänsanstalt. Den tid, hvarunder djur skall hållas i karantän, bestämmes sålunda, att den utgör, då det land eller den landsdel, hvarifrån djuret anskaffats, är förklaradt smittadt, af

koppor hos får	10 dagar,
mjeltbrand	10 »
smittosam mul- och klöfsjuka	10 »
skabb hos får	20 »
elakartad klöfsjuka hos får och getter	20 »
elakartad lungsjuka	120 »

Då under år 1897 smittosam mul- och klöfsjuka förekommit inom landet, och smittan tydligen införts med från utlandet importeradt djur, har det visat sig, att gällande föreskrifter till förekommande af smittosamma husdjurssjukdomars införande i riket icke äro fullt betryggande. Det gäller därför att se till, hvilka de bristfälligheter i skyddsåtgärderna varit, som vållat olyckan, på det att sjukdomen icke i en framtid måtte å nyo införas

i vårt land, och andra länder på nytt spärra sina gränser för importen af svensk boskap.

Det verksammaste medlet att förekomma sjukdomens införande vore utan tvifvel importförbud från smittadt land, hvarför jag helst önskade ändring i föreskrifterna i sådant syfte, i synnerhet som importen af nötboskap i regel icke förekommer i andra fall än för förbättring af våra kreaturstammar. Då likväl behovet af införsel för detta ändamål numera icke är så trängande, bör sådan kunna inställas under tider, då smittosamma husdjursjukdomar hemsöka de länder, hvarifrån djuren importeras. Det förefaller mig vara i sin ordning, att fullständig reciprocitet i detta afseende förefinnes.

Om, mot förmodan, svårigheter skulle uppstå genom utfärdande af förbud mot all införsel af boskap från smittadt land, anser jag de vilkor, under hvilka sådan import medgifves, böra skärpas utöfver nu gällande bestämmelser.

Det har konstaterats, att det senaste utbrottet af mul- och klöfsjuka i Stockholms län föranledts genom införande af ett kreatur, som författningarne likmätigt varit underkastadt karantän, och hvilket icke efter sin framkomst varit för sjukdomen utsatt. När erfarenheten ådagalagt sådant förhållande, visar sig deraf, att de stadgade försigtighetsmått äro otillfredsställande.

Det synes mig därför för åstadkommande af mera trygghet vara behöfligt att förlänga karantänstiden vida utöfver den nu stadgade, äfvensom att utsträcka den tid, efter hvilken ett land, som varit smittadt af mul- och klöfsjuka, förklaras fritt från sådan sjukdom. En undersökning, huruvida desinfektionen är tillfyllestgörande, och om tillsynen att gifna föreskrifter noga iakttagas, torde derjemte vara af behovet påkallad.

Med afseende på sjukdomen mjeltbrand stadgas bland annat: »Är land eller landsdel förklaradt smittadt af mjeltbrand, må det förklaras för sjukdomen fritt, när två månader förflutit från det sjukdomen, enligt vederbörandes anmälan, upphört att i större utsträckning i orten förekomma.»

Utom det obestämda, som ligger i uttrycket *större utsträckning* och som sannolikt tolkas olika af de myndigheter, som hafva att yttra sig härom, kan jag icke inse behovet af ett sådant stadgande. Jag har redan nämnt, att vi numera icke behöfva importera afvelsdjur i den omfattning, som förr egt rum, hvarför ett land, som förklarats smittadt af mjeltbrand, icke bör förklaras fritt derifrån, förrän sjukdomen alldeles upphört.

Med det nu anförda har jag velat fästa Riksdagens uppmärksamhet på några af de brister, som, enligt mitt förmenande, förefinnas i gällande

föreskrifter mot smittosamma husdjurssjukdomars införande i riket. Att dessa behöfva skärpas, derom torde tankarne icke vara så särdeles delade. Det tillhör Riksdagen att härutinnan gifva sina önsknings till kända hos Kongl. Maj:t.»

Herrar Ericson och Mallmin anföra:

»De senare årens erfarenhet har mer än tillräckligt ådagalagt, hurusom utbrottet af smittosamma husdjurssjukdomar i landet verkar i hög grad förödande för jordbrukarnes ekonomi såväl genom de förluster och kostnader sådan sjukdom i sig medför, som ock genom de hinder i den ekonomiska samfärdseln, som vid utbrottet af sådan sjukdom drabbar landet i dess helhet eller stora delar deraf. Det är därför uppenbarligen af yttersta vikt, att från det allmännas sida anstalter träffas, egnade att förekomma utbrottet af sådana sjukdomar, samt att, der sjukdomsutbrott egt rum, så snabbt och säkert som möjligt hejda sjukdomens framfart och undertrycka densamma.

I förstnämnda hänseende gäller det förnämligast, att vid införsel af husdjur till riket på ändamålsenligt sätt förskaffa sig trygghet mot att dervid smittosamma husdjurssjukdomar införas i landet. Gällande bestämmelser på detta område synas vara för ändamålet otillräckliga. Ett nyligen gifvet exempel visar nemligen, att iakttagandet af gällande karantänsföreskrifter icke mäktat skydda mot införandet i landet af mul- och klöfsjuka. Skärpning af dessa föreskrifter är därför af behovet påkallad.

Men fullt ut lika viktigt är det, att det är sörjdt för att vid utbrott af smittosamma husdjurssjukdomar i landet anstalter vidtagas för deras snabba och säkra undertryckande. I det hänseendet är det sjelfklart af den största vikt, att statens myndigheter sättas i tillfälle att ingripa vid sjukdomens första uppkomst och att vidtaga alla de åtgärder, som för ändamålet äro nödiga. Men dessa åtgärder äro hufvudsakligen af den art, att de innebära en plötslig och synnerligen ingripande rubbning af den enskildes ekonomi, som för denne kan hafva de allvarligaste följder. Det låter sig därför väl tänka, att den enskilde, som har anledning misstänka utbrottet af smittosam sjukdom i sin kreatursstock, drager sig för att, så hastigt som borde ske, för myndigheterna anmäla skälet för misstanken, och att sålunda lämpliga åtgärders vidtagande derigenom fördröjes. Och då förfelas egentligen ändamålet. Man måste därför ordna saken så, att den enskilde har intresse af att fullgöra hvad på honom i detta hänseende ankommer, derigenom att han hålles något så när skadeslös för de offer, som i första rummet drabba honom. Och detta är jemväl i och för sig rättvist och billigt. De ingrepp, som göras i hans hushållning, ske

icke endast för hans skull, de ske hufvudsakligen för andras skull, för det allmännas bästa. Det är då ock tillbörligt, att det allmänna får vidkännas de offer, som måste göras.

Hos oss torde icke allt vara väl bestäldt på detta område. En i ämnet sakkunnig person har i ett nyligen härstädes hållet föredrag lemnat en framställning om hithörande bestämmelser i Sverige och i åtskilliga främmande länder samt om hvad under nuvarande förhållanden kan göras för en bättre sakernas ordning hos oss, än nu är fallet, hvilken framställning vi härmed tillåta oss bringa till Riksdagens kännedom.

»Af innehållet i de här i landet gällande föreskrifter angående frågan om statens ingripande i den enskildes ekonomi vid utbrott af smittosamma husdjurssjukdomar och om statens skyldighet att hålla den enskilde skadeslös för de förluster, för hvilka han dervid blir utsatt, är följande särskildt att beakta.

De sjukdomar, mot hvilka åtgärder finnas i lag stadgade, äro, fränsedt tuberkulosen, koppor hos får, smittosam mul- och klöfsjuka, skabb hos får, elakartad klöfsjuka hos får och getter, mjeltbrand hos husdjur, mjeltbrands- emfysem, vattuskräck hos hundar och andra husdjur, boskapspest, elakartad lungsjuka, rots eller springorm samt svinpest.

Låt oss taga fasta på några af de viktigaste af dessa infektions- sjukdomar.

Boskapspest: Djur, angripet af boskapspest, äfvensom alla idislande djur, hvilka inom loppet af 10 dygn varit i ladugård, vid vattningsställe, ute å mark, på fartyg, i jernvägsvagn eller å annat ställe tillsammans med något af boskapspest angripet djur, skola ofordröjligen dödas; värdering sker i vederbörlig ordning, och ersättning utgår med fulla värdet.

Hö, halm, strö i eller invid byggnad, der af boskapspest angripet djur förvarats, eller med hvilket sådant djur kommit i beröring, skall uppbrännas eller inom kort tid utfodras åt på stället befintliga icke idislande djur.

Spillning från smittad ladugård eller å betesmark, der af sjukdomen angripet djur betat, skall omsorgsfullt nedgrävas eller uppbrännas. Å sådan mark må ej idislande djur utsläppas förrän påföljande år. Stället förklarar fritt efter 20 dygn.

Elakartad lungsjuka: Samma föreskrifter angående djurens dödande som i föregående fall, derest icke medicinalstyrelsen anser andra åtgärder lämpligare.

Djur, som inom 120 dygn varit i beröring med djur, som sedan befunnits sjukt, hålles, om det ej skall dödas, afskildt från andra nötkreatur

till dess 120 dygn förflutit efter det att det varit i beröring med det insjuknade djuret.

Ersättning för dödadt djur utgår med fulla värdet, om obduktionen visar elakartad lungsjuka, eljest med afdrag af värdet å de delar, som af veterinären förklaras kunna till nytta användas. Ingen del får användas från af sjukdomen angripet djur.

Förklaras fritt som vid boskapspest.

Rots: Misstänkt djur afskiljes under 90 dagar. Rotssjukt djur dödas och ersättning utgår med fulla värdet, om ej rots föreligger, eljest halfva värdet. 90 dygn efter reningsåtgärderna förklaras stället fritt från rots.

Vid *mul- och klöfsjuka* utgår ingen ersättning åt djuregaren.

Mjeltbrand: Isolering af samtliga djuren, spillning efter af mjeltbrand angripet djur, samt foder och halm, hvarmed dylikt djur varit i beröring, uppbrännes eller nedgräfvnes. Grundlig desinfektion. Fritt efter 10 dygn. Ingen ersättning. Mjölken användes kokad åt människor och upphettad till 70° för ost- eller smörberedning.

Mjeltbrandsemfysem: Enahanda åtgärder, men mjölk från friska djur får dock användas utan kokning.

Våra författningar säga vidare, att »kostnaden för sjuka djurs dödande och nedgräfvning samt för reningsåtgärders vidtagande bestrides af djuregaren» samt att »för djur, som dött i smittosam husdjurssjukdom, eger ersättning af allmänna medel ej rum.»

Sammanfatta vi hvad vi nu hört, finna vi, att staten visserligen i några fall skrider hjälpande in, såsom då djuren på allmän bekostnad nedslagtas, vid sjukdomar, der eljest djuregarens förlust genom djurens död kunnat blifva högst betydlig, men blott vid boskapspest lemnas full ersättning, vid andra, såsom rots, blott hälften, om djuret vid obduktionen befunnits angripet af sjukdomen, och vid elakartad lungsjuka afdrages värdet för de delar, som af veterinär förklaras kunna till människoföda användas, en princip, som också följts vid slagt för svinpest, och då t. ex. vid denna sjukdom flertalet af de slagtrade djuren kunna i sin helhet användas, men först sedan fläsket blifvit nedsaltadt, kan det för djuregaren mången gång hafva sig svårt att till gängse pris få afsåldt en så stor mängd fläsk på en gång, som det här kan röra sig om, eller skaffa materiel för dess nedsaltning, och hvilka förluster måste han ej vidkännas, innan han åter hinner rekrytera sin svinbesättning eller sin ladugård.

Men vi finna också, hvilka högst betungande förpligtelser staten i

öfrigt ålägger den enskilde. Isoleringssystemet, förlusten af arbetskraft och afkastning och slutligen desinfektionsåtgärderna äro ju för många snart sagdt ruinerande, och det är tydligt, att i de fall, der staten lemnar ersättning, denna icke är dikterad af någon tendens att skydda djuregaren från vidare förluster, utan afser att på ett effektivt sätt söka förebygga sjukdomens vidare spridning och stänga infektkällan med ett slag.

Våra författningar afse med andra ord icke i någon mån att hålla den enskilde på något sätt skadelös. Men det kan väl synas rimligt, att när staten i allmänhetens intresse griper in uti den enskildes hushållning och påtvingar honom en del åtgärder, som för honom innebära stora ekonomiska uppoffringar, den också låter samma allmänhet åtminstone i någon mån hålla honom skadelös därför. De våldsamma åtgärderna kunna i allmänhet icke undgås, ehuru väl de uti ett eller annat fall kunna mildras, hvarom mera längre fram, men det är å andra sidan tydligt, att gränsen för statens skyldigheter härutinnan i hvarje fall principiellt måste sluta före gränsen för full skadeslöshet från djuregarens sida. Det måste alltid blifva en förlust för honom att hafva fått en af dessa smittosamma husdjursjukdomar inom sin kreatursstock, och han måste alltid sjelf hållas varmt intresserad för att söka skydda sin egendom från en sådan olycka. En lagstiftning, som gjorde den enskilde djuregaren likgiltig härför eller kanske till och med kunde locka en mindre samvetsgrann sådan till underslef, skulle naturligtvis icke vara baserad på sunda grunder.

Men det kan ju också betraktas som en brist uti en lagstiftning, om den dikterar så stränga förhållningsorder för djuregaren, att han deraf skrämmer att, så långt det utan laglig påföljd kan gå för sig, hålla dold en hos honom utbruten farsot.

Vi måste här som annars söka efter den gyllene medelvägen.

Det är en fråga, som ligger nära till hands här, och det är, huru man har det ordnadt härmed i andra land. Ett uttömmande svar derå vill jag ej åtaga mig att gifva, men en öfersigt kan jag ju lemna.

Vi börja med dem, som ligga oss närmast.

I Danmark sålunda möter oss att börja med den olikheten, att ersättningen för djur, som på offentligt föranstaltande slås i hjel, utgår till hälften blott af statsmedel, under det den andra hälften betalas af amtsrepartitionsfonden på landet, i köpstäderna af kommunalkassan, och delas sedan denna afgift, utom för Köpenhamns vidkommande, på amtets samtliga köpstäder. Staten garanterar dock, att denna summa ej får öferskrida ett

visst belopp, exempelvis för städernas räkning, ej för räkningsåret mer än $2\frac{1}{2}$ öre per individ.

I Danmark betalar man också djuregaren frikostigare vid slagt af djur, $\frac{4}{5}$ i stället för halfva värdet t. ex., om vid rots eller elakartad lungsjuka djuret efter slagten befinnes hafva varit af sjukdomen angripet.

I fråga om ersättning i öfrigt åt djuregaren säger den danska lagen: »Alla utgifter, som på grund af denna lags föreskrifter göras i och för smittade eller för smitta misstänkta djurs skötsel, afsöndring och desinfektion, desinfektion af ladugårdar, redskap och liknande eller döda djurs nedgräfning, betalas af egaren. Dock skall egaren af staten hållas skadeslös för utgifter i och för anskaffande af särskilda desinfektionsmedel, som af veterinärpolisen föreskrivas, och såvida det för att förhindra smittans vidare utbredning skulle vara nödvändigt att förstöra en del smittofarliga föremål, såsom döda kreaturs hud, fodermedel, hö, halm, stallrequisita och dylikt, så skall djuregaren åtnjuta ersättning härför af allmänna medel. Utgifterna för en del arbeten, som af myndigheterna kunna påbjudas i samband härmed, såsom inrättande af rum till de smittade djurens afspärrning, när sådant rum icke finnes på egendomen, förnyande af broläggningar, ombyte af trävirke, skall likaledes ersättas egaren med fulla beloppet.

Om vidare en kreatursbesättning blifvit af myndigheterna afspärrad, och det till slut visar sig, att ingen smittosam sjukdom förevarit, så skall egaren hållas skadeslös för den förlust, han genom afspärrningen lidit.»

Så långt den danska lagen, som ju gent emot djuregaren ställer sig icke så obetydligt frikostigare än den svenska.

I Norge ställa sig författningarne ungefär som här hos oss i förenämnda afseenden.

Der finnes dock uti den norska lagen uttryckligen föreskrifvet, att, när för grundliga desinfektionsåtgärders genomförande en del redskap, foder etc. behöfver förstöras, ersättning härför skall af allmänna medel utgå till djuregaren.

I Preussen utgår ersättning till djuregaren äfven för djur, som dö i mjeltbrand eller elakartad lungsjuka. Ersättningen utgår ur »provinskassan«, hvilken godtgöres därför på så sätt, att de särskilda djuregarne betala en viss summa, betingad af antalet nötkreatur de ega; storleken af dessa bidrag bestämmes med ledning af föregående års förluster. För mjeltbrandsfall, som i allmänhet hafva en viss årlig konstans, är en särskild fond inrättad.

I Sachsen utgår likaledes ersättning för djur, döda i mjeltbrand

eller elakartad lungsjuka. Ersättningen utgår ur den så kallade „Landeskasse„.

I England är man i allmänhet rätt liberal i fråga om ersättning för slagtrade djur. Man ersätter sålunda vid boskapspest djurets halfva värde, om det vid slagten befinnes vara angripet, eljest hela värdet, vid elakartad lungsjuka motsvarande $\frac{3}{4}$ hela värdet, vid mul- och klöfsjuka med hela värdet i båda fallen, vid svinpest hälften för angripet och hela värdet för friskt djur.

I England öfvertaga dessutom myndigheterna sjelfva de slagtrade djuren och ombesörja deras försäljning, der köttet efter dem öfver hufvud taget kan användas, och djuregaren får i stället sin ersättning, och det är tydligt, att han måste vara bättre betjenad häraf än af vår författnings stadganden härutinnan, enligt hvilka af värderingssumman afdrages värdet för de delar af djuret, som af fackmannen förklaras kunna till mennisko-föda användas, så mycket mer som den engelska lagen derjemte stadgar, att, för den händelse försäljningssumman för köttet öfverskrider den ersättning, djuregaren fått sig tilldömd, öfverskottet skall, med afdrag för nödiga omkostnader vid försäljningen, återbäras åt djuregaren.

Desinfektionsomkostnaderna betalas, åtminstone i vissa fall, såsom vid mjeltbrand, af lokalmyndigheterna.

I Würtemberg följer man än liberalare grundsatsen. Der får djuregaren af allmänna medel ersättning äfven för djur, som dött uti mul- och klöfsjuka eller mjeltbrand och mjeltbrandsemfysem.

I Österrike ersättes likaledes för djur, som dött i mjeltbrand, i mjeltbrandsemfysem, för såvida djuret under löpande året blifvit ympadt deremot eller möjligen dött i ympningen, ja, till och med för djur, som dött i kalfningsfeber, om sakkunnig hjälp söktes i rätt tid, såväl som för tuberkulösa djur.

Ersättningen utgår i allmänhet med $\frac{8}{10}$ af värdet, men får för nötkreaturerens vidkommande ej öfverstiga 300 floriner pr styck.

Dessa antydningar rörande utomlands gängse principer må vara nog för tillfället.

De kunna dock i hvarje fall icke annat än gifva stöd åt den åsigten, att man i våra svenska författningar i fråga om ersättning åt djuregaren vid fall af smittosamma husdjurssjukdomar är förhållandevis njugg. En annan sak är, att man utomlands här och hvar har så kallade nötkreatursförsäkringsföreningar, med statsligt understöd och på regeringens initiativ och från hvilka djuregare kan beredas ersättning. Särskildt i Elsass-

Lothringen synas de hafva genomförts, men äfven i Baden och möjligen på andra ställen hafva utförliga förordningar rörande desamma utgått.

Men låt oss gå tillbaka till förbållandena här hemma och ställa upp den frågan: kunna våra djuregare billigtvis framställa kraf på en revidering af våra författningar rörande de smittosamma husdjurssjukdomarna i akt och mening att få sina intressen vid deras bekämpande bättre tillgodosedda, än hvad nu är fallet?

Jag tror, att man på den frågan obetingadt kan svara jakande; jag tror än mer, att både billighet och klokhet förestafva en vidräkning med dessa våra författningar i denna riktning, och jag vill framhålla några synpunkter, som kunna tjena som skäl för denna min åsigt.

Det är af högsta vikt för en smittosam sjukdoms bekämpande, att den i tid upptäckes och att åtgärder vidtagas mot den, innan den hunnit få någon spridning. Detta gäller i all synnerhet em sjukdomar med stor smittosamhet, såsom mul- och klöfsjukan. Det är tydligt, att, der det i den utländska lagstiftningen utgår ersättning äfven för djur, som dött i mjeltbrand, elakartad lungsjuka, mul- och klöfsjuka etc., denna offervillighet från statens sida är, som redan förut är framhållet, icke dikterad af något medlidande med djuregaren eller någon särskild oegennyttig sträfvan att hålla honom skadeslös, utan är en ren försigtighetsåtgärd, afsedd att förebygga underslef och hålla djuregarens intresse vaket för ett tidigt ingripande emot sjukdomen. Med all aktning för vår svenska redbarhet, tror jag dock, att enahanda indikationer föreligga här. Det har, för att taga ett exempel, flerfaldiga gånger händt, att kadaver efter djur, som dött i mjeltbrand, afyttrats till korfmakare, ett underslef, som kan blifva mycket ödesdigert och som borde kunna förebyggas, derigenom att de reglementerade åtgärderna mot mjeltbrand minskades i skärpa, och att staten lemnade ersättning vid dödsfall i denna sjukdom, likasom man i utlandet gör. Detsamma torde kunna sägas om mjeltbrandsemfysem.

Det är också tydligt, att djuregaren i allmänhet med större villighet skulle ställa sig till efter rättelse de allmänna föreskrifterna till hämmande af smittosamma husdjurssjukdomar, om staten dervid ginge honom hjälpande till mötes.

Särskildt vill jag betona vigten häraf i fråga om reningsåtgärderna.

Som bekant, skall vid hvarje smittosam husdjurssjukdom, som våra författningar äro riktade emot, det vid slutad farsot anställas desinfektion.

Och hvad förstår man med desinfektion? Jo, ett så fullständigt rengörande på en egendom af alla de rum och föremål etc., med hvilka djuren

direkt eller indirekt kunnat hafva någon beröring, att hvarje infektionskälla å egendomen stäckes eller afstänges.

En sådan så kallad desinfektion måste alltid blifva mer eller mindre problematisk.

Det är omöjligt, äfven med det allra grundligaste och mest minutiösa tillvägagående, att sålunda, så att säga, med ett slag samvetsgrant utrota infektionsämnet. Det ligger i sakens natur, och vi hafva med vår nuvarande kunskap om smittofröna och deras lefnadsbetingelser lätt att förstå, att så måste vara. Huru är det väl möjligt att med de hittills använda desinfektionsmedlen sätta hvarje springa, hvarje liten ströpartikel, ja, hvarje damkorn i så långvarig kontakt med det använda desinfektionsmedlet, att hvarje liten bakterie tillintetgöres? Jo, med gasformiga desinfektionsmedel skulle det låta sig göra, men dess värre hafva vi ännu icke något fullt tillförlitligt och praktiskt användbart sådant att tillgå, möjligen med undantag af formalinet, men detta är ännu ej i tillräcklig skala pröfvadt.

Men klart är, att ju grundligare desinfektionen sker, desto större trygghet.

Här finnes nu vid en desinfektion en oändlig massa grader emellan en ytlig och en grundlig sådan, och det är för den desinfektionen öfvervakande veterinären hardt när omöjligt att dervid undgå att taga hänsyn till djuregarens ekonomi. Här bör golfvet brytas upp, här bör en del gammalt virke förstöras, här skulle till och med en gammal byggnad, en svinstia t. ex., behöfva helt och hållet offras åt lågorna, men egaren är fattig, och man vill gerna så långt sig göra låter skydda honom för större förluster än den han redan lidit. Jag vet af egen erfarenhet, huru svårt det är att frigöra sig från dylika hänsyn. När svinpesten grasserade som värst på slutet af 80-talet, var jag medicinalstyrelsens veterinär i och för denna sjukdoms bekämpande och for omkring litet hvarstädes, der sjukdomen gick, för diagnos, nedslagning och desinfektion. När man så, för att taga ett exempel, kom upp till bruken och grufvorna i Vestmanland och fick med en massa arbetare att göra, för hvilka grisen och stian representerade en ingående del af deras tillgångar, minnes jag allt för väl, huru svårt, ja, omöjligt det föll sig att gå hänsynslöst och radikalt, respektive gå på ett mot ett återuppträdande af sjukdomen fullt tryggande sätt till väga vid desinfektionerna.

Här och hvar åtogo sig bolagen förlusten, och då föredrog man ofta nog att sätta eld på rucklen. Men äfven under långt mindre ömmande omständigheter kommer grundligheten i desinfektionen att blifva lidande på

den ekonomiska hänsynen, och jag tror det vore i sin ordning, att staten här grepe in och öfvertoge en större eller mindre del af de med desinfektion förenade omkostnaderna. Sjelfva de använda desinfektionsmedlen har staten redan förut brukat tillhandahålla djuregaren i vissa fall, men de spela i allmänhet den minsta rollen. Jag vill också erinra om vigten af att vid en del infektionssjukdomar desinfektionen går raskt.

Ju förr stället kan förklaras fritt från sjukdomen, ju förr kan man hoppas få ett importförbud häfdt, der farsoten haft ett sådant med sig. Men en rask desinfektion kräfver en stor arbetsstyrka, hvars anskaffande kan vara förenadt med utgifter, dem djuregaren, om han sjelf skall bestrida dem, naturligtvis helst söker bespara sig.

En grundlig desinfektion kan taga flere veckor i anspråk, i all synnerhet om arbetsstyrkan är ringa.

Huru sedan dessa medel skulle utanordnas, om distriktsvis eller af statskassan, blir en sekundär fråga, som jag ej här anser skäligt att gå in på. Jag har förut ju med några ord antydt, huru man på sina ställen i utlandet går till väga dervid.

Men, som jag redan förut har påpekat, äfven i andra afseenden torde en liten vidräkning till fromma för djuregaren kunna göras med dessa våra författningar.

Sålunda kan man fråga, om det vid mjeltbrandsfall är nödvändigt att gå till väga med sådan exklusivitet och stränghet, som nu är föreskrifvet.

Jag tror det knappast. Mjeltbranden, sådan den nu för tiden uppträder hos oss, har, som farsot betraktad, en ganska mild karakter, det vill säga har mera karakter af sporadisk, af i enstaka fall uppträdande sjukdom, visar sällan någon egentlig benägenhet att breda ut sig. Den finnes dessutom, snart sagdt, i alla land och skrämmer egentligen ingen. Det synes mig, som kunde man i någon mån mildra det onus, som ett utbrott af densamma nu medför för djuregaren. Förstöring af kadavret, desinfektion af båset, hvaruti djuret stått, förstöring af dess träck och veterinäruppsigt borde i hufvudsak räcka till för första fallet. Visar sjukdomen sedan tendens att sprida sig, är den ej värre infektiös, än att den mycket väl låter hejda sig, äfven om ett andra eller tredje djur skulle följa det första i spåren, och då kan ju också vara tid att isolera gården.

I dessa enstaka mjeltbrandsfall kan ju smittan sällan spåras. Något öfverförande af infektiösaämnet från en förut smittad gård till en annan hör ju till de stora sällsyntheterna, äfven der ingen anmälan varit gjord och inga reningsåtgärder vidtagits.

Hvad åter en del andra sjukdomar, såsom mul- och klöfsjukan, beträffar, är den af en så ytterligt smittosam natur, att knappast nog stränga spärrningsåtgärder kunna vidtagas mot densamma, och det är också den sjukdom, man ute, framför allt i England, fruktar mest af alla. Boskapspesten inger visserligen alltjemt respekt, men den är oss så fjerran, att vi nog också kunna för framtiden hoppas slippa den gästen. Men mul- och klöfsjukan den flyger Europa rundt och skrämmer till importförbud som ingen annan, och fråga är väl, om ej klokheten bjuder totalt importförbud från hvarje af mul- och klöfsjuka smittadt land.

Så hafva engelsmännen sjelfva stält sig, och när jag för några år tillbaka på resa i offentligt uppdrag resonerade med sekreteraren i the Board of Agriculture i London om utsigterna att få den svenska kreatursmarknaden på England åter öppnad, satte han som ett första vilkor ett ackommoderande af våra författningar i detta afseende till likstämmighet med de engelska.

En annan fordran var, att vi skulle i våra författningar likställa Finland med Ryssland, men om nu äfven ett tillmötesgående från vår sida i båda dessa fall skulle hafva någon effekt i England numera, torde väl vara mycket dubiöst.

Erfarenheten torde också hafva lärt oss, att förhållningsorderna vid import af djur i vissa fall, såsom från af mul- och klöfsjuka smittadt land, måste skärpas.

Jag tror vidare, att det skulle ligga i djuregarnes intresse att få till stånd åtgärder mot de så kallade mildare infektionssjukdomarne hos husdjuren. Dit höra till exempel lungrotta hos hästar, qvarka, rödsjuka hos svin, smittosam kastning hos nötkreaturen. De förorsaka landet långt större förluster än flertalet mera svårartade och i författningarna upptagna sjukdomar. Åtgärderna mot dem behöfde ju ingalunda vara så stränga, men nog vore det i sin ordning, att fall deraf anmäldes och att man visste, hvar man hade dem, att deraf angripna djur på något sätt isolerades och att egaren förbjödes föra dem ut i främmande stall, till marknader o. s. v. och sprida smittan vidare.

Om man sammanfattar det nu sagda, kan man säga, att en lindring skulle vid utbrottet och bekämpandet af de i våra författningar upptagna smittosamma husdjursjukdomarne kunna beredas djuregaren i ett eller annat af följande afseenden:

- 1:o. Genom beredande af ersättning åt honom för i vissa af dessa sjukdomar, såsom mjeltbrand, elakartad lungsjuka, mjeltbrandsemfysem

etc., döda djur, såväl som genom höjande af den ersättning i vissa fall, som för närvarande författningsenligt utgår till honom vid slagt af djur uti en del infektionssjukdomar.

- 2:o. Genom beredande af godtgörelse åt honom för förluster, förorsakade i samband med den i författningen föreskrifna isoleringen af hans egendom.
- 3:o. Genom minskning af strängheten i isoleringsåtgärderna vid mjeltbrand.
- 4:o. Genom ersättning åt djuregaren för de med reningsåtgärderna och desinfektionen förenade utgifterna.»

Den lemnade framställningen synes oss ådagalägga, att i ämnet gällande föreskrifter äro otillräckliga för det dermed afsedda ändamålet, att snabbt och säkert undertrycka smittosamma husdjursjukdomar. Dels torde det vara af nöden att erhålla bestämmelser, egnade att förmå statens myndigheter till skyndsammare och kraftigare ingripande vid utbrottet af sådan sjukdom, än nu är fallet, dels bör ock förhållandet mellan den enskilde och det allmänna i hithörande hänseende ordnas så, att det ligger i den enskildes intresse, att han i hvad på honom ankommer gör allt för att vid sjukdomsutbrott föreskrifna åtgärder så snabbt som möjligt varda vidtagna.»

Sedan Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 3 öfver dessa motioner afgifvit slutligt utlåtande samt detta äfven blifvit af Andra Kammarer bifallet, har samma utlåtande enligt hit ankommet protokollsutdrag blifvit till Första Kammarer öfverlemnadt, hvarefter det af nämnda kammarer till utskottet remitterats.

Då nu utskottet går att yttra sig i föreliggande frågor, tillåter sig utskottet framhålla, att när dessa frågor icke förrän nu eller så kort före riksdagens slut blifvit till utskottet remitterade, det icke varit för utskottet möjligt att verkställa en, enligt utskottets förmenande, önskvärd utredning i de delar, hvori denna synes brista i Andra Kammarer tillfälliga utskotts utlåtande, eller särskildt rörande frågan om ersättning utöfver hvad för närvarande vore fallet för de förluster, som den enskilde kan få vidkännas till följd af åtgärders vidtagande för hämmande af smittosamma husdjursjukdomar.

Hvad först angår frågan om skärpta bestämmelser angående införsel af kreatur till riket, så anser utskottet, att den af Kongl. Maj:t i anledning af den inom landet år 1897 uppkomna smittosamma mul- och klöfsjuka vidtagna åtgärd att förbjuda all import af idislande djur eller svin från af

sådan sjukdom smittadt land, innebär en i detta afseende fullt betryggande åtgärd, liksom att äfven det af kongl. medicinalstyrelsen i nyligen utfärdadt cirkulär gifna förstädigande till vederbörande karantänsveterinärer, rörande erforderliga desinfektionsåtgärder, är egnadt att undanrödja farhåga för smittas införande genom till riket importerade djur. Då derjemte vederbörande myndigheter på ett synnerligt erkännansvärdt, snabbt och kraftigt sätt, något som äfven Andra Kammarens utskott vitsordat, ingripit i förekommande fall af smittosamma husdjurssjukdomar, synes utskottet någon åtgärd från Riksdagens sida för åstadkommande af skärpta bestämmelser i detta afseende icke allenast obehöflig, utan äfven innebära ett oberättigadt misstroende mot landets veterinärinstitutioner och öfriga för sanitetsväsendet bland våra husdjur träffade offentliga anstalter.

Hvad slutligen beträffar spørsmålet om ersättning för djuregarens förluster i anledning af åtgärders vidtagande för hämmande af nämnda sjukdomar, vill utskottet, mot hvad motionärerna framhållit i denna sak, betona, att en ökad ersättningsskyldighet från statens sida ingalunda torde bidra till förekommande af dylika sjukdomar, utan snarare i många fall kan antagas hos djuregaren alstra liknöjdhet beträffande sådana sjukdomars utbredning.

Då, såsom utskottet förut framhållit, någon utredning icke förebragts vare sig af motionärerna eller inom Andra Kammarens tillfälliga utskott, som häntyder på, att den för närvarande af statsmedel utgående ersättningen till den enskilde vid förekommande smittosamma sjukdomar bland husdjuren är allt för ringa, anser utskottet sig icke kunna tillstyrka någon utsträckt skyldighet för staten i detta fall.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att Första Kammarerna icke måtte biträda Andra Kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 11 maj 1898.

På utskottets vägnar:

LARS BERG.
